

saa syntes den at lade sig fængsle af Staten, og da den fandt, at den var bleven fængslet af Staten, saa vilde den ikke lade sig nøje med den aandelige Magt, saa tog den Staten med og saa blev den til Kirkestat, men da var det galt, thi da var Kirken gaaet udenfor det Grundrids, hvorefter den var anlagt, og hvorefter den skulde udvikle sig som et Sønepsskorn og blive til et stort Træ, under hvilket Alle kunde finde Skygge, og siden den Tid begyndte den at tynges af de Baand, hvormed den blev behængt, og det var derfor ikke muligt, at det Sande og oprindelig Kirkelige kunde bestaae under disse Former. Saa veed man jo, at der kom en Reformation, og at det var Luther, hvem det blev givet, at udføre dette saaledes, at det ikke længere skulde være Kirkestat; men vi kunne dog ikke sige, at det var Luther, som gjorde det, men det var Herren, der kjendte den religiøse Følelse hos Folkene, det var ham selv, som gjorde, at vi bleve reyne ud fra denne Glendighed, at Kirken vilde herske over Staten; men det, som Vor Herre ikke gjorde, men som Luther og hans Efterfølgere gjorde, det var, at de byttede den aandelige Pave om og gave de verdslige Fyrster Overmagt over Kirken (Hør!). Nu er det alisaa derfor skeet saaledes, som det er, og derfor kan det ikke nægtes, at vi ere sammenvorede med Statsvæsenet, og der er derfor Ingen, der for Alvor har Sands for det Religiøse og Tro paa den hellige almindelige Kirkes Dygtighed til at kunne bestaae ved sig selv, det vil sige, ved Ham, hvis Ord ere Mand og Liv, som kan være bange, fordi vi løsne den fra Staten, og jeg er ganske vis paa, at Staten selv ikke skal have nødig at frygte for det. Det kan kun lidt hjælpe, at Staten faaer en heel Deel Menneffer talt ind blandt dem, som de give Attest paa at være døbte, det kan lidt hjælpe, at vi stole paa, at der er en religiøs Følelse tilstede hos det hele Folk; der har endnu ikke, saalange Christendommen har været tilstede, været eet Land, hvor hele Folket har været eet christent Folk, men jeg er vis paa, at i det danske Folk er der et christeligt Folk, hos det danske Folk er der en christelig Kirke, og jeg er vis paa, at den kan endnu ved den Kraft,

som Manden selv skaber, virkelig føre et aandeligt Liv, og at vi ikke skulle være bange for, at der skal blive en Sønderspjittelse, om vi ogsaa give en Løsning, der kan see ud som at være noget hovedfulds. Denne Løsning gjør ingenlunde dette; men, naar vi af Grundloven have lært at kjende, at en vis Frihed have vi Lov til at fordrø, og der saa bliver lagt Hindringer ivoien for at faae denne Frihed, saa er jeg bange for, at det vil meget mere virke til Splidagtighed; thi det har viist sig i den danske Statskirke, at det paa ingen Maade var muligt at dæmpe det Liv, som var tilstede; det har viist sig, at det, som var en Mandes christelige Net, holdt han paa, hvad han saa skulde lide derfor, og det har viist sig, at, da Forsølgelsen fatte sig, saa blev Fanatismen borte, saa kunde det aandelige Liv udvikle sig jævnt og stadigt, og det er derfor, jeg slet ikke kan frygte. Jeg har dog nogen Kjendskab til, hvorledes saadanne Ting udvikle sig, og jeg veed, at der er ingen aandelig Ting der udvikler sig, uden at Fanatismen er meget nær beslægtet med den, og dersom man derfor vil irritere den, saa kan det ikke hjælpe; vil man derimod lade Staten sætte en saadan Løsning, som den ikke alene har fuldkommen Ret til, men endog Forpligtelse til at hævde, og den saa fra den anden Side lader det christelige Folk udvikle sig saaledes i Mandens Retning, som Manden selv giver, da er jeg vis paa, at der ikke skal komme noget Galt, men noget meget mere Religiøst ud deraf end det, vi nu kjende. Det er derfor, at jeg ikke kan Andet end anbefale Sagen, enten paa den Maade, at Lovudkastet gaaer igjennem, eller paa en anden Maade. Cultusministeren har jo givet os Tilfagn om, at det ikke skulde være længe, førend der skulde komme en saadan Lov, og dersom den er saaledes, at man kunde tænke, derved bedre at kunne faae det sat igjennem, saa er det en følgelig Sag, at jeg skulde være meget godt fornøjet dermed. Naar der staaer i § 80 i Grundloven, at Folketirkens Forsatning ordnes ved Lov, saa kan jeg slet ikke troe, at dermed skulde menes, at Folketirkens indre Forsatning skulde ordnes ved Lov, men jeg kan kun tænke, at Folketirkens statsretlige Forsatning skal ordnes saale-